

dr hab. Mikołaj Cześnik, prof. USWPS

Uniwersytet SWPS

Opinia o głównym osiągnięciu naukowym i dorobku naukowym doktora
Michała Pierzgalskiego, sporządzona na wniosek Komisji Uniwersytetu
Łódzkiego do spraw stopni naukowych w dyscyplinie nauki o polityce i
administracji

Uwagi wstępne

Z zadowoleniem przyjąłem informację o powołaniu mnie na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym doktora Michała Pierzgalskiego. Jest ono przeprowadzane w Uniwersytecie Łódzkim, przed Komisją Uniwersytetu Łódzkiego do spraw stopni naukowych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji. Cenię i szanuję ten ośrodek akademicki. Mam z nim liczne i bardzo pozytywne doświadczenia, wiele z nim związanych dobrych wspomnień. Podczas mojej pracy w redakcji Przeglądu Socjologicznego (wciąż trwającej), wydawanego w Łodzi, w Uniwersytecie Łódzkim, spotykałem wspaniałych ludzi i wiele się nauczyłem. Zawsze z dużym sentymentem wracam w mury łódzkiej Wszechnicy. Cieszę się więc, że mam możliwość brać udział w wyżej wymienionej procedurze.

Tematyka poruszana przez habilitanta w jego cyklu publikacji jest blisko związana z moimi zainteresowaniami badawczymi. Od 1999 roku jestem członkiem Polskiego Generalnego Studium Wyborczego. W ramach tego projektu skupiam się na empirycznych badaniach polityki, a głównie wyborów. Dlatego rozumiem i doceniam znaczenie zjawisk, które habilitant wskazuje jako kluczowe problemy badawcze swoich osiągnięć naukowych. Są one obiektem i moich zainteresowań. Ponadto, tematyka reguł wyborczych, ich efektów oraz

wpływu systemu wyborczego na zachowania polityczne i wyniki demokratycznych wyborów jest coraz popularniejszym i ważnym tematem badań wyborczych w Polsce, Europie i na świecie. Ta aktualność zainteresowań badawczych habilitanta dodatkowo zwiększa moje zadowolenie z przydzielonego mi zadania.

Zgodnie z obowiązującymi w Polsce przepisami prawa (art. 219 ust. 1 pkt 1-3 Ustawy z 20 lipca 2018 r. o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz. U. 2020, poz. 85 ze zmianami), stopień doktora habilitowanego nadać można osobie, która spełnia **łącznie trzy kryteria**: po pierwsze, posiada stopień doktora; po drugie, jej dorobek obejmuje osiągnięcia naukowe lub artystyczne, które są znaczącym wkładem w rozwój danej dyscypliny; po trzecie, wykazuje się istotną działalnością naukową lub artystyczną, prowadzoną w więcej niż jednej jednostce, takiej jak uczelnia, instytut naukowy, inna instytucja naukowa lub instytucja kultury (zwłaszcza zagraniczna). Przy czym, za osiągnięcie naukowe lub artystyczne kwalifikujące się jako znaczny wkład w rozwój dyscypliny uznaje się: monografię naukową wydaną przez wydawnictwo znajdujące się w aktualnym wykazie ministerialnym w roku opublikowania monografii; cykl artykułów naukowych powiązanych tematycznie, opublikowanych w czasopiśmie naukowym lub recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku publikacji artykułu były umieszczone w odpowiednim wykazie; oraz zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne.

W mojej ocenie dorobku habilitanta kieruję się, podobnie jak w każdym innym postępowaniu habilitacyjnym, czterema głównymi kryteriami. Pierwszym jest **aktywność w dziedzinie badań naukowych**. Drugim jest **działalność dydaktyczna**, często niedoceniana przez recenzentów w procesie habilitacyjnym, a moim zdaniem niezwykle ważna (i ściśle w normalnie działającym środowisku akademickim powiązana badaniami naukowymi). Trzecim aspektem, na który zwracam uwagę, jest **wkład organizacyjny** habilitanta w życie społeczności akademickiej oraz współpraca z innymi ważnymi podmiotami szeroko rozumianego życia społecznego, z którymi

środowisko naukowe powinno mieć relacje. Czwartym elementem mojej oceny jest **rozwój osobisty** habilitanta: jego gotowość i skłonność do ciągłego zdobywania nowych umiejętności i kompetencji (paradygmat „uczenia się przez całe życie”, *lifelong learning*), odwaga w podejmowaniu nowych wyzwań i ról, poszukiwanie innowacyjnych rozwiązań w pracy badawczej, dydaktycznej, organizacyjnej. Zwracam również uwagę na spójność osiągnięć habilitanta: interesuje mnie, w jakim stopniu poszczególne obszary jego aktywności są ze sobą powiązane (lub niezależne). Uważam, że synergiczne podejście do pracy i wykonywanych zadań jest zaletą godną pochwały.

Warto, bym w tym miejscu podkreślił moje rozumienie roli recenzenta, którą przydzielono mi we wzmiankowanym tu procesie awansowym. Jako recenzent, nie koncentruję się na szczegółowej ocenie każdej publikacji składającej się na główne osiągnięcie naukowe habilitanta. Moje zadanie polega raczej na ogólnej ocenie dorobku doktora Michała Pierzgalskiego, wypracowanego po zdobyciu stopnia doktora, ze szczególnym naciskiem na jego najważniejsze osiągnięcie naukowe. W związku z tym, w mojej recenzji nie przeprowadzam dogłębnej i drobiazgowej analizy każdego tekstu wchodzącego w skład dorobku. Wszystkie te prace zostały opublikowane w recenzowanych czasopismach, co świadczy o tym, że przeszły już proces recenzyjny i zostały ocenione przez ekspertów (bardziej doświadczonych i więcej wiedzących niż ja). Jestem przekonany, że wszelkie niedoskonałości, błędy czy uchybienia, które mógłbym zauważyć podczas recenzji na zlecenie redakcji, zostały już skorygowane.

Moje zadowolenie z powołania na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym doktora Michała Pierzgalskiego było i jest tym większe, że znam go osobiście od lat. Często mamy okazję spotykać się w różnych kontekstach akademickich i okołookademickich, takich jak konferencje, kongresy, zjazdy czy seminaria. Znam jego działalność publikacyjną. Znam też inne jego działania i aktywności podejmowane w pracy akademickiej. Chociaż nigdy nie współpracowaliśmy bezpośrednio (co oznacza brak formalnych przeszkód do mojego udziału w toczącej się procedurze awansowej), to jestem przekonany, że te osobiste spotkania z habilitantem są cennym uzupełnieniem mojej wiedzy na temat jego

kariery akademickiej, dorobku, osiągnięć, stylu pracy, zainteresowań i tym podobnych.

W związku z powyższym, dokonując na wniosek Komisji Uniwersytetu Łódzkiego do spraw stopni naukowych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji oceny dorobku doktora Michała Pierzgalskiego koncentruję się na: (1) samym cyklu publikacji, w tym jego tematyce, strukturze, podstawach teoretycznych i wkładzie w teorię nauk społecznych, aspektach metodologicznych oraz przedstawionych w artykułach analizach empirycznych; (2) pozostałym dorobku naukowym habilitanta; (3) jego osiągnięciach w dziedzinie dydaktyki i organizacji. W każdym z tych obszarów, a szczególnie w odniesieniu do cyklu habilitacyjnego, skupiam się na omówieniu głównych zalet i mocnych stron pracy. Chociaż zostawiam miejsce na zwrócenie uwagi na ewentualne niedostatki, uchybienia, błędy i wady (co jest niestety mniej przyjemną częścią pracy recenzenta), czynię to w sposób zwięzły. Zgodnie z wymaganiami prawnymi i akademickimi zwyczajami, recenzję kończę wnioskiem podsumowującym, zawierającym moją rekomendację dotyczącą dalszych losów habilitanta.

Informacje o habilitancie

Doktor Michał Pierzgalski jest absolwentem Uniwersytetu Łódzkiego, gdzie ukończył studia magisterskie z socjologii i ekonomii. Rozpoczął tam również swoją karierę akademicką, uzyskując w 2011 roku stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce. Jego rozprawa doktorska, skupiająca się na metodach badania systemów wyborczych, zwłaszcza w kontekście państw Azji Wschodniej, została wysoko oceniona przez środowisko akademickie i ogłoszona drukiem.

Od 2011 roku doktor Michał Pierzgalski jest zawodowo związany z Uniwersytetem Łódzkim jako adiunkt. Jego główne zainteresowania badawcze koncentrują się na wpływie systemów wyborczych na zachowania polityczne i

wyniki wyborów. Ponadto, w latach 2019-2021 pracował jako wykonawca na rzecz realizowanego w Uniwersytecie Warszawskim projektu zatytułowanego „Efekt kwot wyborczych dla kobiet: Zaniedbany wymiar behawioralny” (2018/29/B/HS6/00719). Projekt ten, kierowany przez dr. hab. Macieja Góreckiego, koncentrował się na badaniu wpływu kwot wyborczych dla kobiet na ich reprezentację polityczną.

Przedstawiony do oceny dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny doktora Michała Pierzgalskiego jest obszerny. Został szczegółowo opisany w przekazanej dokumentacji. Habilitant dokładnie i precyzyjnie przedstawia swoje osiągnięcia, co potwierdza starannie przygotowana dokumentacja habilitacyjna. Szczególnie ważną częścią jego pracy jest cykl publikacji pt. „Efekty reguł wyborczych: wpływ systemu wyborczego na zachowania polityczne i wyniki demokratycznych wyborów”, który jest podstawą do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego i stanowi główne osiągnięcie naukowe w świetle art. 219 ust. 1 pkt 1-3 Ustawy o szkolnictwie wyższym i nauce. Od jego oceny zaczynam niniejszą recenzję.

Ocena głównego osiągnięcia naukowego

Główne osiągnięcie naukowe doktora Michała Pierzgalskiego to cykl publikacji pt. „Efekty reguł wyborczych: wpływ systemu wyborczego na zachowania polityczne i wyniki demokratycznych wyborów”. Składa się on z siedmiu artykułów opublikowanych w renomowanych czasopismach, uwzględnionych w odpowiednim wykazie Ministerstwa Edukacji i Nauki. Autor analizuje w nim różne aspekty wpływu systemu wyborczego na zachowania polityczne i wyniki wyborów, co jest kluczowym tematem dla nauk społecznych, a szczególnie badań wyborczych. Moja ocena tego cyklu jest główną podstawą wniosków w postępowaniu habilitacyjnym.

Cykl składa się z siedmiu tekstów. Najstarszy z nich (Pierzgalski, 2015) analizuje mechanikę i **wpływ gerrymanderingu na rywalizację wyborczą**,

koncentrując się na jego występowaniu w USA i potencjalnym zagrożeniu w Polsce. Kolejny artykuł (Pierzgalski, Stępień, 2017a) dotyczy **nierówności wyborców** w polskich wyborach samorządowych, koncentrując się na *malapportionment* i jego wpływie na jakość demokracji i równowagę polityczną. Drugi tekst opublikowany w tym roku (Pierzgalski, Stępień, 2017b) również skupia się na nierówności wyborczej w Polsce, zwracając uwagę na wyzwania wynikające ze zmiany prawa wyborczego w 2011 roku. Z kolei w artykule z 2018 roku autor bada **wpływ wielkości okręgów wyborczych na proporcjonalność** i fragmentację parlamentarną; Michał Pierzgalski kwestionuje w nim tezę o optymalizacji tych elementów w okręgach o niskiej wielkości. Artykuł z 2020 roku pokazuje, jak **projekt** kart do głosowania wpływa na liczbę nieważnych głosów w polskich wyborach samorządowych, podkreślając znaczenie tych aspektów technicznych w procesach wyborczych. Badanie zrelacjonowane w tekście z 2022 roku ocenia wpływ **ustawowych kwot wyborczych dla kobiet** na reprezentację w krajowych organach ustawodawczych, wskazując na różne efekty w Belgii, Grecji i Polsce. Wreszcie w tekście opublikowanym w 2023 roku autorzy analizują **wpływ systemów wyborczych na redystrybucję dochodów**; badanie to używa quasi-eksperymentu, by zbadać, czy systemy wyborcze faktycznie wpływają na tendencję państw do redystrybucji dochodów, czy też jest to odwrotna zależność.

Zdecydowanie godny pochwały jest **wyбір czasopism**, w których publikowane były prace habilitanta (i współautorów). Nie jest on przypadkowy i wskazuje na ciekawy progres. Pierwsze dwie publikacje cyklu zostały wydane w zasłużonym, bardzo przyzwoitym, ale lokalnym (wydawany w języku polskim) czasopiśmie akademickim. Co do zasady nie mam nic przeciw ogłaszaniu drukiem i upowszechnianiu wyników swoich badań w lokalnych, wychodzących po polsku czasopismach (sam od czasu do czasu w nich publikuję). Jednak ich zasięg – ze względu na nieliczne grono użytkowników polszczyzny poza Polską – jest bardzo ograniczony. Dlatego pozwalam sobie nazywać je lokalnymi. Kolejne teksty z cyklu opublikowano w czasopismach anglojęzycznych, z czego wnioskuję, że habilitant chciał dotrzeć z wynikami

swoich badań do szerszego grona odbiorców (co jest chwalebne i pożądane). Stąd sięgnięcie po *lingua franca* współczesnej Akademii. Były to kolejno: *East European Politics and Societies* (dwa artykuły z cyklu), *Electoral Studies*, *European Journal of Political Research* i *Comparative Political Studies*. Warto podkreślić jest „wspinanie się” habilitanta (wraz ze współautorami) po szczeblach hierarchii akademickiego prestiżu: od jednego z najlepszych czasopism akademickich publikujących prace z zakresu środkowoeuropejskich i wschodnioeuropejskich *area studies*, przez najważniejszy periodyk subdyscypliny badań wyborczych, po czasopisma akademickie mające ogólne, generalne zainteresowania, gdzie publikuje się wyniki badań ze wszystkich subdyscyplin nauk zajmujących się refleksją nad polityką (są one przy okazji najczęściej cytowanymi czasopismami, o największym wpływie bibliometrycznym, co zresztą zostało – bardzo słusznie! – przez habilitanta podkreślone w autoreferacie).

Warto kilka słów poświęcić strukturze i konstrukcji poszczególnych artykułów składających się na omawiany cykl. Mówiąc najkrócej, charakteryzują się one **poprawnością struktury** oraz **równowagą kompozycji**. Nie występuje w nich dysproporcja pomiędzy trzema fundamentalnymi segmentami pracy naukowej: teoretycznym, metodologicznym oraz empirycznym (a uznajemy je wszak za konstytutywne dla prawidłowo skonstruowanego artykułu naukowego). W omawianych artykułach każdy z tych segmentów jest integralnie powiązany z pozostałymi, tworząc spójną całość. Widać w nich logiczny porządek postępowania i dowodzenia, prowadzący do systematycznej odpowiedzi na stawiane pytania badawcze. Części czy sekcje teoretyczne dostarczają solidnych fundamentów koncepcyjnych, prezentując kluczowe kategorie, pojęcia, terminologię, idee oraz modele teoretyczne, które (następnie) znajdują zastosowanie w części empirycznej. Części metodologiczne skutecznie przedstawiają warsztat badawczy, przyjmowane strategie badawcze, wykorzystane metody i techniki badawcze. Z kolei w segmentach empirycznych kompetentnie prezentowane są wyniki badań, które wnoszą wkład do dyscypliny zarówno wartościowymi ustaleniami, jak i inspirującymi obserwacjami oraz wnioskami (potencjalnie stymulującymi dalsze badania w danej dziedzinie

naukowej). Takie zdyscyplinowane, systematyczne (czy wręcz rygorystyczne) podejście do struktury artykułów naukowych świadczy o właściwym podejściu do procesu badawczego, gdzie równowaga pomiędzy teorią, metodologią i empirią stanowi o sile i spójności przedstawianych argumentów naukowych.

Wyróżniłbym kilka bardziej szczegółowych zalet przedstawionego mi do recenzji cyklu. Po pierwsze, Michał Pierzgalski wykazuje się w nim znacznym **doświadczeniem w komparatyście politycznej**, szczególnie w badaniu wyborów, systemów i zachowań wyborczych. Jego badania obejmują szeroki zakres tematów w tej dziedzinie, w tym przede wszystkim mechanikę systemów głosowania i wpływ różnych reguł wyborczych (rozwiązań instytucjonalnych) na wyniki wyborów. Sprawnie porusza się na tym polu, co znamionuje wiedzę, doświadczenie i odpowiedni warsztat. W pracach habilitanta (i współautorów) dobór przypadków jest przemyślany, nieprzypadkowy. Zna on główne dylematy stojące przed komparatystami w naukach społecznych. Ma świadomość różnorodności sposobów porównywania w naukach społecznych (por. Przeworski, Teune, 1970). Jest też świadom problematyki ekwiwalentności funkcjonalnej, która powinna charakteryzować porównywane jednostki analizy (por. Słomczyński, 1995), a która często stwarza problemy w analizie samego materiału empirycznego i interpretacji uzyskanych wyników. Habilitant dba o poprawny dobór przypadków poddawanych analizie empirycznej. Przekonuje mnie jako czytelnika, że konkretne porównanie jest uzasadnione, że przyjęta strategia badawcza jest poznawczo „opłacalna” i metodologicznie poprawna.

Po drugie, zaletą cyklu jest **dogłębna analiza konkretnych systemów wyborczych**: prace Pierzgalskiego oferują szczegółowe i kompleksowe analizy konkretnych rozwiązań instytucjonalnych, stosowanych w różnych systemach politycznych. To podejście pozwala na dogłębne, pełne, satysfakcjonujące zrozumienie sposobu działania poszczególnych systemów wyborczych i ich wpływu na procesy demokratyczne. To zaleta ważna nie tylko dla środowiska akademickiego, ale także dla praktyków polityki, ustawodawców, administracji wyborczej, itp.

Po trzecie, doceniam uwzględnianie i docenianie przez habilitanta w analizach czynników **prawnych i administracyjnych**. Jego dorobek często uwzględnia wzajemne oddziaływanie między systemami wyborczymi a czynnikami prawnymi/administracyjnymi. Na przykład, Michał Pierzgalski bada kompromisy między równością wyborców a granicami administracyjnymi w kontekście polskiego prawa wyborczego, zapewniając wgląd w złożoność projektowania sprawiedliwych i skutecznych systemów wyborczych. To także taka charakterystyka dorobku habilitanta, która dodaje mu wartości w kontekstach pozaakademickich.

Po czwarte, za zaletę uważam **rygor metodologiczny**, reprezentowany przez Michała Pierzgalskiego. Jego badania wykorzystują zaawansowane techniki statystyczne i bardzo staranną analizę danych, zawsze rzetelną i czasami bardzo drobiazgową. Doceniam też pomysłowe ich przedstawianie, a także interesujące i przykuwające uwagę sposoby prezentacji (i wizualizacji) wyników przeprowadzanych analiz. Widać, że habilitant jest bardzo sprawnym badaczem społecznym. Ta dojrzałość metodologiczna i sprawność warsztatowa są kluczowe dla uzyskania wiarygodnych i ważnych wyników, szczególnie w dziedzinie nauk politycznych, gdzie wnioskowanie przyczynowe tak często jest wyzwaniem (z różnych zresztą powodów). Dodatkowo, chciałbym docenić pracę wykonaną przez Michała Pierzgalskiego przy gromadzeniu materiału empirycznego, użytego w artykułach.

Po piąte, godne podkreślenia jest systematyczne, a momentami erudycyjne podejście habilitanta do dorobku innych badaczy, manifestujące się w dogłębnym i metodycznym przeglądzie literatury przedmiotu. Znaczące jest, iż jego analizy piśmiennictwa charakteryzują się wysokim stopniem organizacji i celowości, co skutkuje ich adekwatnością i przydatnością dla poszczególnych projektów empirycznych przedstawianych w artykułach. Autor **unikaj powszechnej w polskim dyskursie akademickim praktyki rytualnego, a często powierzchownego odwoływania się do klasyków**, co z krytycznym zacięciem opisał Mikołaj Pawlak (2018). Identyfikując omawiane zjawisko „cytowania rytualnego” jako deficyt metodologiczny i potencjalne zagrożenie

dla rzemiosła akademickiego, argumentował, że taka praktyka nie tylko zubaża teoretyczne dyskusje, ale również wprowadza w błąd badaczy empirycznych, odciągając ich od rzetelnej analizy i innowacyjności w myśleniu teoretycznym (na przykład na etapie konceptualizacji i operacjonalizacji badań). W kontekście tych obserwacji, pozytywnie należy ocenić fakt, iż habilitant stosuje się do wskazań Pawlaka, co świadczy o jego (samo)świadomości metodologicznej oraz aspiracji do podnoszenia standardów dyskursu akademickiego w dziedzinie nauk społecznych.

Po szóste, za zaletę cyklu habilitanta uważam to, że eksploruje on **ważne i doniosłe współczesne zagadnienia polityczne**. Składające się na cykl artykuły angażują się we współczesne kwestie polityczne, takie jak skuteczność parytetów płci i właściwe projektowanie kart do głosowania. Ta istotność, ważność i doniosłość poruszanych tematów zapewnia, że badania przyczyniają się do bieżących debat i dyskusji w dziedzinie nauk politycznych i polityki publicznej.

Po siódme w końcu, doceniam habilitanta za używany w artykułach język. Teksty te dobrze się czyta. Jego wywody są jasne, a używany **język jest komunikatywny i nieprzesadnie żargonowy**. Autor i jego współautorzy mają dość lekkie pióro, co współcześnie w naszym fachu nie jest bez znaczenia. Jest to też ważne z punktu widzenia czytelników nieakademickich, którzy – o czym wspominałem – mogą być żywotnie zainteresowani niektórymi ustaleniami analiz habilitanta.

W tym miejscu warto na oceniane dzieło popatrzeć przez pryzmat **trzech głównych funkcji** wypełnianych przez empiryczne nauki społeczne (eksploracja, opis, wyjaśnienie). Recenzowany cykl publikacji dobrze radzi sobie z pierwszą z nich, tj. eksploracją. Badania doktora Michała Pierzgalskiego **ciekawie problematyzują** zjawiska wpływu systemów wyborczych na zachowania polityczne i wyniki demokratycznych wyborów, a także efekty reguł wyborczych. Rozwiewają one też pewne błędne przekonania i koncepcje, dotyczące tych zjawisk. A także pomagają ukierunkować przyszłe badania,

ciekawie inspirują do dalszych analiz i wskazują drogę przyszłych poszukiwań w tym konkretnym polu badawczym. Po drugie, omawiane artykuły, **trafnie, rzetelnie i systematycznie opisują** też stan rzeczy w interesującym habilitanta polu badawczym. Po trzecie, habilitant w swoim dorobku nieźle radzi sobie z ostatnim (być może najważniejszym) celem działalności badawczej, tj. wyjaśnianiem. Efekty reguł wyborczych, a także wpływ systemów wyborczych na zachowania polityczne i wyniki demokratycznych wyborów są w analizowanym tu cyklu artykułów nie tylko systematycznie opisywane, ale także **skrupulatnie i w rygorystyczny sposób wyjaśniane** (na tyle, na ile to możliwe w zastosowanym paradygmacie i przy użyciu konkretnych narzędzi badawczych). Jest to w moim przekonaniu wkład znaczący, innowacyjny i godny uwagi. Składające się na przedstawiony cykl publikacyjny artykuły są ciekawą i wartą lektury pozycją w polskim piśmiennictwie z zakresu nauk społecznych. Cykl ten stanowi też znaczny i znaczący wkład autora w rozwój konkretnej dyscypliny naukowej, w tym przypadku nauk o polityce i administracji (to ważny fakt z punktu widzenia procedury awansowej).

Mam do omawianego cyklu kilka uwag krytycznych. Po pierwsze, warto zwrócić uwagę na **konstrukcję cyklu publikacji**, przedstawionego do oceny przez habilitanta. Ma on wyraźny porządek chronologiczny. Zaczyna się od najnowszego artykułu, opublikowanego w 2023 roku, kończy artykułem z roku 2015. W autoreferacie brakuje refleksji na temat takiego uporządkowania przedstawianych treści (dokonań, ustaleń). Ja uporządkowałbym je w inny sposób, wyraźniej podkreślający pewne ogólniejsze zamierzenie badawcze, które habilitantowi przyświecało w pracy przedstawionej w artykułach składających się na cykl (ja w każdym razie jestem się w stanie tego zamierzenia – choć niewyartykułowanego wprost – w dorobku dopatrzeć). Taka zmieniona struktura przedstawianego cyklu publikacji pokazywałaby dobitniej **ewolucję i rozwój** habilitanta, jego warsztatu, umiejętności, wiedzy. A te z reguły nie rozwijają się ruchem jednostajnym, ale skokowo, rzutami, z pewnymi nieregularnościami... Widzę je w dorobku habilitanta, którego rozwój – jak nas wszystkich – meandruje, nie jest jednostajny, lepsze okresy przeplatają się z gorszymi, ciekawsze publikacje następują po mniej udanych, lepsze pomysły

sąsiadują (w czasie) z tymi słabszej jakości. Praca włożona w uporządkowanie przekazu (i.e. autoreferatu) pod tym względem opłaciłaby się, gdyż wskazywałaby na samowiedzę habilitanta i samoświadomość. Ponadto, przekonywałaby o zrozumieniu procesu, w którym uczestniczy. Jako recenzent nie miałbym wówczas wątpliwości, że habilitant chce recenzentkom i recenzentom pokazać swój rozwój, postęp, ciągłą pracę nad warsztatem, kompetencjami, umiejętnościami, ciągle poszerzanie swojej wiedzy. Podsumowując, tę charakterystykę przedstawionego mi do oceny cyklu publikacyjnego uważam za wadę.

Po drugie, Pierzgalski w swoich badaniach prezentuje „**ortodoksyjnie politologiczne**” **podejście** do badanych zjawisk. Nie jest to zarzut, szczególnie biorąc pod uwagę charakter niniejszej procedury awansowej i miejsce jej przeprowadzania. Ale nie mogę oprzeć się pokusie, by w tym miejscu zachęcić Michała Pierzgalskiego do **poszerzenia swoich horyzontów epistemologicznych**, wyjścia poza sztywne schematy i paradygmaty dyscyplinarne, sięgnięcia po inne (niż stosowane przez niego do tej pory) narzędzia. Może to przynieść, w przypadku tak zdolnego i jednocześnie już doświadczonego badacza, bardzo dobre efekty (szczególnie, że w pracy samodzielnego pracownika naukowego mniej go będą krępować rygory dyscyplinarne, paradygmatyczne, itp., a będzie mógł sobie pozwolić – mam nadzieję – na całkowitą wolność w doborze perspektyw analitycznych).

Szczególnie sugerowałbym mu spojrzenie w kierunku subdyscyplin siostrzanej socjologii, a mianowicie **socjologii polityki i socjologii politycznej**. Reprezentują one odrębne, lecz ściśle ze sobą powiązane podejścia do badania polityki (Sartori, 1969). Paradygmat socjologii polityki (*sociology of politics*) polega – w dużym skrócie i uproszczeniu – na sprowadzaniu zjawisk politycznych do wyjaśnień socjologicznych. Podejście to podkreśla znaczenie struktur społecznych, norm i relacji jako głównych czynników kształtujących zachowania, zjawiska i procesy polityczne. Można śmiało powiedzieć, że Sartori charakteryzuje socjologię polityki jako „socjologiczną redukcję” tego aspektu zbiorowego życia ludzi. Oznacza to, że przyjmuje ona bardziej zawężone

podejście, koncentrując się głównie na zastosowaniu pojęć i metod socjologicznych do badania polityki.

Z drugiej strony Sartori opisuje socjologię polityczną (*political sociology*) jako interdyscyplinarną hybrydę, subdyscyplinę czerpiącą z różnych dziedzin nauki, takich jak socjologia, nauki polityczne, ekonomia, antropologia i inne. Jej celem jest połączenie społecznych i politycznych zmiennych wyjaśniających: socjologia polityczna dąży do zrozumienia zjawisk politycznych, uwzględniając szeroki zakres czynników (zmiennych wyjaśniających), w tym społecznych, kulturowych, ekonomicznych i politycznych. To holistyczne podejście bada, jak społeczeństwo i polityka oddziałują i wpływają na siebie nawzajem. Zatem główna różnica między socjologią polityczną a socjologią polityki sprowadza się odmienności metodologicznych nastawień i zakresów tematycznych analizy. Socjologia polityczna jest interdyscyplinarna i uwzględnia szerszy zakres czynników (zmiennych), podczas gdy socjologia polityki jest bardziej zawężona i koncentruje się na zastosowaniu koncepcji socjologicznych do analizy zjawisk politycznych. Obie perspektywy mogą być dla habilitanta pociągające i pożyteczne, ale w moim mniemaniu szczególnie perspektywa socjologii politycznej (i jej metodologiczne oprzyrządowanie) może być cennym uzupełnieniem jego warsztatu badawczego.

Michał Pierzgalski fascynuje się (to wyraźnie widać w jego dorobku!) polityką, politycznością. Jego zainteresowania badawcze dotyczą systemów politycznych, partyjnych i przede wszystkim wyborczych, dynamiki władzy, politycznych procesów decyzyjnych. A jego badania koncentrują się na analizie instytucji politycznych i ich wpływie na procesy polityczne. Prace te, oparte na klasycznych teoriach politycznych (i politologicznych), skupiają się na zrozumieniu mechanizmów rządzenia i wpływu instytucji na kształtowanie świata polityki.

Warto, by habilitant zaczął przekraczać ograniczenia epistemologiczne związane z tym mono-paradygmatycznym podejściem. Nauki społeczne są ze swej natury wielo-paradygmatyczne. A **zjawisk politycznych nie da się satysfakcjonująco**

rozumieć jako izolowanych wydarzeń, dziejących się co prawda w kontekstach instytucjonalnych czy otoczeniu międzynarodowych, ale w **społecznej próżni**. Patrząc z tej krytycznej perspektywy (a jednocześnie jakże obiecującej poznawczo) na dotychczasowy dorobek habilitanta namawiałbym go do ubogacenia perspektywy patrzenia na politykę. Zjawiska polityczne są (zawsze!) głęboko osadzone w kontekście społecznym, a więc wymagają połączenia analizy socjologicznej i politycznej (a także, przynajmniej czasami, wzbogacenia procesu badawczego inspiracjami antropologicznymi, ekonomicznymi, historycznymi, kulturoznawczymi, psychologicznymi, itp.). Dlatego podejście *political sociology*, podkreślające wzajemne oddziaływanie między indywidualnymi zachowaniami a szerszymi siłami społecznymi w kształtowaniu krajobrazu politycznego, uważam za najwłaściwsze do badania polityki.

Trzecia z moich uwag krytycznych dotyczy **potencjału eksplanacyjnego** przedstawionego cyklu. Jest on ograniczony, a składające się na cykl publikacje wiele istotnych pytań pozostawiają bez odpowiedzi. Warto więc w tym miejscu zadać pytanie o naczelny „cel teoretyczny” głównego osiągnięcia naukowego habilitanta i zastanowić się nad nim. Przedstawiony do oceny cykl, pomimo interesującej konstrukcji i zawartości, oferuje tylko częściowe wyjaśnienia omawianych zagadnień. Te ograniczenie częściowo wynikają z rozmiarów cyklu. Częściowo zaś są związane z samą naturą cyklu, który nie powstawał jako spójne i pojedyncze dzieło akademickie, ale jest sumą osobnych, autonomicznych opracowań, *post factum* dopiero „sklejonych” w jedną całość. A w części wynikają też z złożoności samego problemu badawczego. Analiza empiryczna efektów reguł wyborczych (i wpływu systemu wyborczego na zachowania polityczne i wyniki demokratycznych wyborów) jest z konieczności złożona, i musi uwzględniać wiele różnorodnych zmiennych, które są jednocześnie bardzo „zmiennie” w czasie i przestrzeni.

Moja krytyka w tym miejscu odnosi się do charakteryzującej cykl habilitacyjny perspektywy epistemologicznej i metodologicznej. Przede wszystkim jestem sceptyczny wobec **nadmiernego (moim zdaniem) przywiązania habilitanta**

do pozytywizmu i neopoztywizmu. Te podejścia kładą nacisk na odkrywanie uniwersalnych praw i wyjaśnianie nomotetyczne; Michał Pierzgalski uprawia akademickie rzemiosło w takim właśnie paradygmacie. Tymczasem analiza empiryczna (w naukach społecznych) zawsze, w sposób nieunikniony, oscyluje między podejściami idiograficznymi a nomotetycznymi. Rozprawa naukowa, która nie uwzględnia żadnego z tych sposobów myślenia, jest zwykle mialka, nieciekawa. Zarówno podejścia idiograficzne, jak i nomotetyczne są istotne w badaniach społecznych i powinny być traktowane jako uzupełniające się strategie.

Brakuje mi w składających się na cykl habilitacyjny artykułach, a przede wszystkim w autoreferacie, głębszej refleksji nad stosowanymi strategiami. Brakuje mi też wyraźniejszego sformułowania teoretycznego celu, który przyświecał habilitantowi w jego pracy w ostatnich latach (którą to pracę cykl podsumowuje). Każdy program badawczy powinien mieć wyraźnie określony naczelny „cel teoretyczny”; powinien on być jasno sformułowany i uwzględniony w analizie i podsumowaniu wyników. Tymczasem w omawianym tu przypadku, pomimo jasnego formułowania pytań badawczych przez habilitanta, takiego „postawienia kropki nad i” brakuje. Artykuły są interesujące, sporo wnoszą do piśmiennictwa na temat wyborów, a szczególnie na temat efektów reguł wyborczych i wpływu systemu wyborczego na zachowania polityczne i wyniki demokratycznych wyborów. Ale nie dowiadujemy się wystarczająco dużo na temat tego, **w jaki sposób obserwacje habilitanta i jego empiryczne ustalenia wpisują się w ogólną refleksję nad wyborami**, zarówno na poziomie krajowym, jak i światowym. Jestem przekonany, że praca habilitanta mogłaby przynieść cenne wnioski dla polskich badań wyborczych oraz globalnej dyskusji na ten temat, ale niestety brakuje tego szerszego kontekstu teoretycznego w analizowanych artykułach i (szczególnie) w autoreferacie, co stanowi pewne niedociągnięcie cyklu publikacji.

Powyższe uwagi (także te krytyczne) podkreślają rozległość zainteresowań i badań Michała Pierzgalskiego, a w szczególności jego wkład w zrozumienie systemów wyborczych i ich szerszych kontekstów politycznych i prawnych.

Jego wyrafinowanie metodologiczne i skupienie się na bieżących kwestiach politycznych dodatkowo zwiększają wartość jego badań w dyscyplinie nauk politycznych (mówiąc ściślej: nauk o polityce i administracji). Uważam przedstawione w cyklu publikacyjnym artykuły za wartościowy i cenny **wkład w rozwój polskiego piśmiennictwa** dotyczącego wyborów i systemów wyborczych.

Ocena pozostałego dorobku naukowego

Pozostały dorobek naukowy habilitanta jest ciekawy, cechuje go znaczna spójność. Doktor Michał Pierzgalski wykazuje trwałe zainteresowanie swoim polem badawczym. Jego pozostały dorobek obejmuje kilkanaście publikacji, różnych od tych stanowiących główne osiągnięcie naukowe, w formie artykułów w czasopiśmie naukowych bądź w redagowanych pracach zbiorowych. Analizy te wnoszą **istotny wkład w refleksję nad polską polityką**, są oryginalne i użyteczne. Wydaje się, że znaczenie tych badań będzie rosło, ponieważ opisywane przez niego zjawiska stają się coraz bardziej istotne, a procesy, które analizuje, są coraz bardziej powszechne (i przez to coraz bardziej domagające się właściwego zrozumienia). Wymagają one jednak systematycznej i gruntownej analizy akademickiej. Dlatego zrozumienie polskiej polityki, wyborów i pokrewnych zjawisk będzie wymagać coraz większej uwagi zwracanej na badania prowadzone przez uczonych takich jak Michał Pierzgalski.

Wielce pouczające jest porównanie wcześniejszych publikacji habilitanta (tych pisanych na wcześniejszych etapach kariery) z tym, co publikuje on dziś. Mamy tu świadectwo rozwoju naukowego, dochodzenia do **biegłości w akademickim rzemiośle**, powolnego, ale systematycznego zdobywania kompetencji niezbędnych samodzielnemu pracownikowi naukowemu. To bardzo znamienity fakt, świadczący o ciągłym i stabilnym rozwoju habilitanta.

Zgodnie z wytycznymi MEiN cytowalność prac jest jednym z ważnych

kryteriów oceny dorobku habilitacyjnego. Habilitant powinien wносить znaczący wkład do rozwoju nauki, a jego znaczenie powinno być oceniane za pomocą wskaźników bibliometrycznych, takich jak indeks Hirscha czy liczba cytowań. Całość dorobku Michała Pierzgalskiego **nie jest zbyt szeroko czytana i cytowana** przez innych badaczy. O tym skromnym wpływie dorobku habilitanta na dyskurs akademicki w naszej dyscyplinie świadczą wyniki analizy bibliometrycznej. Na podstawie danych z bazy Publish or Perish (korzystającej z podobnych albo tych samych narzędzi co Google Scholar) stwierdzam, że indeks Hirscha opublikowanych przez doktora Michała Pierzgalskiego prac wynosi 7, a całkowita liczba cytowań wynosi 93. Z kolei analiza danych z bardziej rygorystycznej bazy Scopus przynosi skromniejsze wyniki, indeks Hirscha opublikowanych przez doktora Michała Pierzgalskiego prac wynosi 3, a całkowita liczba cytowań wynosi 23. To wyniki mało zadowalające. Ale myślę, że jego aktywność, sprawozdana w przedstawionym mi do recenzji cyklu publikacyjnym, wkrótce zmieni tę sytuację. Habilitant najpewniej zwiększy swoją rozpoznawalność w dyscyplinie, a jego prace cieszyć się będą szerszym odbiorem (w moim przekonaniu w pełni na to zasługują).

Habilitant ma niezbędne doświadczenie uczestnictwa i pracy na rzecz projektów badawczych (krajowych i międzynarodowych). Brał i bierze udział w takich przedsięwzięciach, często w towarzystwie znanych i cenionych badaczek/badaczy. Analiza dostarczonej przez habilitanta dokumentacji wskazuje też na aktywny udział w **życiu naukowym swojej dyscypliny**. Odnotowuję jego sporą aktywność konferencyjną: habilitant uczestniczył w wielu kongresach, sympozjach i zjazdach. Aktywne uczestnictwo w życiu naukowym, częste i chętne prezentowanie wyników swoich badań na konferencjach, sympozjach i kongresach w kraju i za granicą jest istotnym wskaźnikiem pozycji badacza w polu danej dyscypliny. Na pewno w przypadku doktora Michała Pierzgalskiego można jego aktywność w życiu naukowym ocenić jako zadowalającą.

Co znajduje wyraz w nagrodach, które Michał Pierzgalski otrzymuje. W 2022 roku otrzymał Nagrodę Rektora Uniwersytetu Łódzkiego za istotny wkład w

ewaluację jakości działalności naukowej w ramach dyscypliny nauki o polityce i administracji w latach 2017-2021. Nagroda ta, jak pisze habilitant w autoreferacie, przyznana została tym pracownikom naukowym UŁ, którzy w latach 2017-2021 kierowali projektem uwzględnionym w procesie ewaluacji jakości działalności naukowej oraz wypełnili przypisaną lub większą liczbę slotów publikacyjnych w Systemie Ewaluacji Dorobku Naukowego, a także osiągnęli sumaryczną liczbę punktów równą lub większą od wartości referencyjnej dla kategorii naukowej A w danej dyscyplinie. Zaś w 2018 roku otrzymał nagrodę Rektora UŁ I stopnia za cykl 5 publikacji pt. „Wpływ systemu wyborczego na wyniki wyborów”. Ponadto, jego wniosek do Narodowego Centrum Nauki pt. „Nieuchwytny efekt behawioralny reform wyborczych? Wpływ zmian systemu wyborczego na zachowania wyborców oraz elit politycznych – podejście quasi-eksperymentalne i nowe dowody z wyborów lokalnych w Polsce” zajął pierwsze miejsce w rankingu panelu HS5 w konkursie Opus 17.

Doceniam też zaangażowanie habilitanta w popularyzację wiedzy naukowej. To bardzo ważny, a często niedoceniany aspekt naszego rzemiosła. W ramach współpracy z portalem *Gazeta.pl* Michał Pierzgalski współtworzył cykl artykułów popularnonaukowych o efektach systemów wyborczych. Cykl był publikowany w latach 2018-2019, a jego autorami, prócz habilitanta, byli Maciej Onasz i Paweł Stępień.

Ocena działalności dydaktycznej

Dostarczona mi dokumentacja przekonuje, że **habilitant ma niezbędne samodzielne doświadczenie dydaktyczne**, a ten aspekt jego pracy akademickiej jest dobrze oceniany. W latach 2011-2023 wypromował na swoim macierzystym wydziale około 40 absolwentów z dyplomami zawodowymi licencjatów. Wykłada przedmioty związane z jego zainteresowaniami badawczymi, co prawdopodobnie pozytywnie odbija się na ich jakości. Bierze też udział w pracy z doktorantkami: (1) od 2018 roku był

opiekunem naukowym w projekcie PRELUDIUM 14 (NCN), którym kieruje jego były student, a obecnie pracownik WSMiP UŁ dr Paweł Stępień; (2) był promotorem pomocniczym w dwóch przewodach doktorskich (dra Pawła Stępnia oraz dr Agnieszki Pyrgiel); (3) uczestniczył jako ekspert-wykładowca w Zimowej Szkole Metodologicznej dla doktorantów i studentów (Toruń 2017), organizowanej przez Sekcję Metod, Technik i Narzędzi Badawczych Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych oraz Katedrę Teorii Polityki Wydziału Politologii i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Ponadto, bierze aktywny udział w pracach koncepcyjnych i planistycznych związanych z wdrażaniem w swojej macierzystej jednostce nowych rozwiązań i regulacji, wynikających z reform szkolnictwa wyższego. Biorąc to wszystko pod uwagę stwierdzam, że **sprawdzi się on nie tylko w roli samodzielnego badacza, ale także w roli samodzielnego wykładowcy akademickiego.**

Ocena działalności organizacyjnej

Dużo skromniejsze wrażenie robi dorobek organizacyjny habilitanta, zrekapitulowany w autoreferacie. I chodzi tu przede wszystkim o jego wymiar ilościowy. Habilitant przyznaje się do niewielkiej liczby aktywności, które zaliczylibyśmy do działalności organizacyjnej. Wymienia trzy z nich. Pełnił funkcję sekretarza dwóch konferencji naukowych (Jubileuszowa Konferencja WSMiP pt. „Postęp czy regres? Jaki będzie świat po nowej zimnej wojnie?”, 26-27 września 2022 roku; Zjazd Katedr i Zakładów Systemów Politycznych, 15-16 maja 2018 roku, Uniejów). A od roku akademickiego 2020/2021 jest członkiem (z wyboru) Rady Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego (jako przedstawiciel adiunktów), jak również członkiem (z wyboru) Kolegium Elektorów Uniwersytetu Łódzkiego.

Więc patrząc na ten aspekt aktywności Michała Pierzgalskiego odczuwam niedosyt. W dokumentacji brakuje śladów takiego zaangażowania, które by świadczyło o **rozumieniu społecznej roli uczonego** (Znaniński, 1984) w

trudnym, współczesnym kontekście. Nie wykluczam, że habilitant nie widział potrzeby, by się recenzentom takimi działaniami pochwalić. Nie jest to wszak (zgodnie z polskim prawem) warunek konieczny ubiegania się o stopień doktora habilitowanego.

Chciałbym niniejszym zobowiązać habilitanta do zmiany postawy. Osoby mające jego kompetencje, umiejętności i talenty muszą w trudnym momencie, w którym się teraz jako wspólnota akademicka znajdujemy, angażować się w różnorakie działania służące dyscyplinie (i szerzej Akademii). I czasami muszą to być także takie działania, które mają na celu coś innego niż zawodowy dobrostan czy powodzenie tego czy innego projektu naukowego. To wymóg czasu, w którym żyjemy, a także zobowiązanie wynikające z inteligenckiej spuścizny, która jest podglebkiem etosu polskich uczonych. Ten kontekst wymaga od członków Akademii wykraczania poza swoją strefę komfortu. Wymaga takiego zaangażowania, które w normalnych sytuacjach jest udziałem zawodowych społeczników czy aktywistów. Nasza działalność akademicka nie może być li tylko – trawestując Webera – zawodem, ale musi też być powołaniem. Mam nadzieję, że habilitant weźmie sobie te słowa do serca i w kolejnych latach swojej działalności akademickiej będzie się chętniej angażować w działalność organizacyjną, służącą szeroko rozumianemu środowisku, a także jeszcze szerzej rozumianej wspólnocie.

Wniosek końcowy

Zamieszczona powyżej ocena dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego doktora Michała Pierzgalskiego jest z konieczności skrótowa, zwięzła. Jej najważniejszą część, zgodnie z prawem i zwyczajem, stanowi ocena głównego osiągnięcia naukowego, które doktor Michał Pierzgalski wskazał jako podstawę ubiegania się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego. Stwierdzam niniejszym, że cykl publikacji zatytułowany „Efekty reguł wyborczych: wpływ systemu wyborczego na zachowania polityczne i wyniki demokratycznych wyborów” **spełnia ustawowe wymogi** stawiane tego typu

opracowaniom. Cykl ten stanowi (w moim przekonaniu) znaczny i znaczący wkład habilitanta w rozwój określonej dyscypliny naukowej (tu nauk o polityce i administracji). Uzupełnia luki w polskim piśmiennictwie, jest interesujący i dotyczy ważnego problemu badawczego, podobnie zresztą jak pozostały dorobek naukowy habilitanta. Więc mimo pewnych braków i ograniczeń (na szczęście nielicznych), wymienionych powyżej, zbiorcza ocena omawianych publikacji prowadzi mnie do wniosku, że stanowią one **znaczący jakościowo wkład** w rozwój nauk o polityce i administracji. Ponadto, doktor Michał Pierzgalski wykazuje się sporą aktywnością akademicką (naukową, dydaktyczną i – niestety w dużo mniejszym stopniu – organizacyjną). A to z kolei zmusza mnie do wniosku, że jest on dobrze przygotowanym do samodzielnej pracy naukowej.

Moja recenzja pełna jest pochwał. Uwagi krytyczne są w niej nieliczne i mają raczej drugorzędne znaczenie. Nie zawsze ten rodzaj dokumentów (tj. recenzje) przygotowuję w takim tonie. Jednak w tym wypadku pochwały są szczerze. A także w pełni, moim zdaniem, przez habilitanta zasłużone. Przedstawiony mi do oceny dorobek jest wysokiej jakości. Sprawozdawana w dokumentacji aktywność zadowalająca. Autoreferat i reszta dokumentów przygotowana jest w sposób staranny i rzetelny. Więc pochwały nie powinny dziwić. Z czystym sumieniem stwierdzam, że **Michał Pierzgalski zasługuje na wyższy stopień naukowy**.

Biorąc więc pod uwagę polskie prawo (art. 219 ust. 1 pkt 1-3; Ustawa z 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce: Dz. U. 2020, poz. 85 ze zm.), które wymaga od kandydata na stopień doktora habilitowanego łącznego spełnienia trzech warunków (posiadania stopnia doktora; dorobku stanowiącego znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny; wykazania się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej), niniejszym stwierdzam, że w moim przekonaniu doktor Michał Pierzgalski je spełnia. I dlatego **pozytywnie opiniuję** przedstawiony mi do oceny jako główne osiągnięcie naukowe cykl publikacji zatytułowany „Efekty reguł wyborczych:

wpływ systemu wyborczego na zachowania polityczne i wyniki demokratycznych wyborów”. Oraz **wnoszę o dopuszczenie** doktora Michała Pierzalskiego do kolejnych etapów postępowania habilitacyjnego. Liczę, że Komisja Uniwersytetu Łódzkiego do spraw stopni naukowych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji, przeprowadzająca niniejsze postępowanie, przychyli się do mojej sugestii i podejmie zgodną z nią decyzję.

Warszawa, 5 lutego 2024 roku

